

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Václava Novotného a soudkyň JUDr. Ludmily Valentové a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce: **A. F.**, zast. Mgr. Matúšem Bónou, advokátem se sídlem v Brně, Novobranská 14, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Praha 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 28. 4. 2005, č. j. 36 Az 9/2004 – 44,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. 4. 2005, č. j. 36 Az 9/2004 – 44 **se zrušuje** a věc **se vrací** k tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Řádně a včas podanou kasační stížností ze dne 9. 6. 2005 brojí žalobce (dále jen stěžovatel) proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 28. 4. 2005, č. j. 36 Az 9/2004 – 44, jímž byla zamítnuta žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 9. 12. 2003, č. j. OAM-9495/VL-11-ZA-03-2001, kterým bylo rozhodnuto tak, že se azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o policii České republiky, ve znění pozdějších právních předpisů (zákon o azylu), neuděluje a současně, že se na cizince nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Ačkoli stěžovatel neuvádí konkrétní ustanovení soudního řádu správního (zákon č. 150/2002 Sb.), lze obsah jeho kasační stížnosti podřadit pod ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., totiž namítaná nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Předmětné ustanovení soudního řádu správního předpokládá nesprávné právní posouzení věci soudem v předcházejícím řízení buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikována nesprávná právní věta, nebo je sice aplikována správná právní věta, ale tato je nesprávně vyložena. Vztah mezi skutkovým zjištěním a právním posouzením lze charakterizovat tak, že jde o aplikaci právní normy na konkrétní případ nebo situaci. V kasační stížnosti se uvádí především to, že důvodnost obav z pronásledování

a intenzita případné perzekuce je hodnocena z hlediska výčtu znaků stavovské příslušnosti (postavení, vliv, zámožnost, známost) a že vychází ze skutkového stavu, který je v rozporu se spisovým materiálem tj. informacemi o poměrech v zemi původu, skutečných aktivitách stěžovatele a reálných důsledcích pro jeho život – ztráta zaměstnání, varování ze strany příslušníků mocenských složek apod. Připomíná se roztržité opoziční hnutí v Bělorusku, aktivity projevované průběžně a nebo jen v určitých obdobích a také to, že příležitost pracovat v tomto opozičním hnutí musí být vyvážena dostatkem osobní odvahy. Státní moc pak postupuje systematicky a zastrašuje řadové stoupence opozice a soustavně narušuje jejich struktury, byť není zakročováno vždy bezodkladně, s výjimkou shromáždění a jednorázových příležitostí. Činnost stěžovatele v práci propagandistické zaměřené proti stávajícímu řízení se prozatím projevila v podobě ztráty zaměstnání, což za daných ekonomických podmínek je citelný zásah do života takto postižené osoby. Také se připomíná jeho zadržení poté, kdy pokračoval v agitační činnosti.

Ve svém vyjádření se žalovaný zaměřil na to, že nebyla zjištěna žádná skutečnost, která by se dala přiřadit k vymezeným důvodům udělení azylu podle § 12, resp. § 14 zákona. Žádost o udělení azylu byla vedena s cílem legalizovat pobyt v České republice. Žalovaný správní orgán vycházel při svém rozhodování ze zpráv Ministerstva zahraničí USA ze dne 31. 3. 2003, dále z informací poskytnutých Ministerstvem zahraničí ČR z let 2000 a 2003 a také z databáze ČTK a běloruského centra společnosti Člověk v tísni. Při popisování stavu dodržování lidských práv Bělorusko v roce 2002 ze zprávy MZ USA žalovaný zdůraznil organizaci moci v Bělorusku, situaci v hospodářství i sociální situaci obyvatelstva s tím, že dodržování lidských práv vykazovalo značné nedostatky a v několika ohledech se zhoršilo. Z hlediska osoby stěžovatele pak uvedl, že propuštění ze složek běloruského Ministerstva vnitra nelze označit za pronásledování, jestliže sám ukončil pracovní poměr, poté, kdy mu nadřízený sdělil, že buď odejde sám, nebo že jej vyhodí. To, že nahlas prezentoval své názory proti L., není politickou aktivitou, stěžovatel nebyl členem žádného z opozičních subjektů a své aktivity nijak neprokázal ani nedoložil; u běloruských žadatelů bývá pravidlem, že jsou vybaveni rozsáhlými písemnými a jinými podklady potvrzujícími jejich aktivity. Uvedl, že policisté zřejmě přijali jeho vysvětlení, že hledal jen přítele pracujícího v podniku, na jehož pozemek měl neoprávněně vniknout, a tudíž byl na 48 hodin zadržen. Obtíže, kterým měl být vystaven, podle názoru správního orgánu nedosahovaly intenzity, aby mohl pociťovat odůvodněný strach z pronásledování. Skutečný důvod shledal ve snaze o legalizaci pobytu na území ČR, kam přijel v červenci 2001 a kde do září téhož roku nelegálně pobýval a hledal práci. Jeho vysvětlení, že nejprve chtěl počkat do výsledku prezidentských voleb v září 2001, aby nemusel absolvovat přijímací azylovou proceduru, zní logicky, ale odpovědnosti za nelegální pobyt jej nezabývá a takové pohnutky nelze podřadit zákonným důvodům pro udělení azylu. Dále pak se zmiňuje o důvodech podle ust. § 13 a 14 zákona o azylu. Pokud jde o existenci překážek vycestování, uvedl, že nejsou známy případy, že by osoby, které žádaly o azyl, byly po návratu do vlasti stíhány. Spíše se o ně nikdo nebude starat, nevyjde jim vstříc a budou ponechány tvrdému osudu.

Krajský soud v Brně pak přijal argumentaci žalovaného i ve vztahu k překážce vycestování.

Ze spisového materiálu zdaleka tak jednoznačně nevyplynulo, že by stěžovatel nikdy nevyvíjel žádnou činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod, resp. se politicky neangažoval.

Při zkoumání podmínek daných obavou z pronásledování se správní orgán zabýval situací v zemi žadatele a závěr, který učinil, lze akceptovat snad pouze co do důvodů pro udělení azylu podle § 12, § 13 a § 14 zákona o azylu. Avšak vyslovení závěru, že se na stěžovatele nevztahuje překážka vycestování nepovažuje soud za odůvodněné a pokud, tak jediné v rozsahu, který mu dovolil popis reálií o Bělorusku, jak jej vyčerpал v napadeném rozhodnutí. Jinými slovy, Nejvyšší správní soud vyrozumívá ze zprávy Úřadu pro demokracii, lidská práva a práci MZ USA odlišné informace, nežli žalovaný. Především je příliš mírné a ve svém důsledku chybné vyslovení závěru, že dodržování lidských práv ze strany L. režimu pouze „vykazovalo značné nedostatky a v několika ohledech se i zhoršilo“. Zpráva MZ USA v oddílu 1 na osmi stranách popisuje případy svévolného zatýkání, věznění, mizení, mučení a zabíjení osob režimu nepohodlných; zpráva je bez nadsázky děsivá. Informace ve zprávě uvedené skýtají obraz země, kde si nemůže být jist svým osudem a životem ten, kdo má na dění v zemi odlišný názor. V dané věci žalovaný správní orgán, ale ani soud, nezpochybnil verzi stěžovatele o jeho účasti na odporu vůči režimu, byť se uskutečňovala v podobě nepříliš výrazné. Základní princip dokazování, totiž o jednotlivostech a vzájemných souvislostech platí i zde, ovšem žadatel často nemá k dispozici nic, čím by mohl svá tvrzení dokázat; proto požadavek předložit důkazy nelze tak přísně aplikovat a nemělo by být od žadatele očekáváno, že všechna svá tvrzení také doloží důkazy. Soudce nemusí nutně přijmout svědectví, byť nebylo popřeno při jednání. Nepravděpodobnost tvrzení žadatele je však třeba opřít o dobré důvody, a takové důvody soud musí opřít o náležité důkazy. Drobné diskrepance nemohou zpochybnit důvěryhodnost výpovědi jako celku. Obecně se doporučuje jistá míra shovívavosti při přezkoumávání přesnosti žadatelových tvrzení a předkládaných důkazů. Spolehlivost a důkazní hodnota žadatelových tvrzení musí být hodnocena ve světle obecných znalostí o podmínkách a právu v zemi původu ale také zkušeností podaných osobami pocházejícími z téže země v jiných případech. K takovému postupu se ve věcech azylových stále častěji přiklání praxe evropských a amerických soudů, u nichž se prosazuje názor, že žadatel o azyl má právo těžit z pochybností ve svůj prospěch. To samozřejmě platí v tom případě, je-li soud ubezpečen o celkové věrohodnosti žadatele; ta nebyla žalovaným ani soudem zpochybněna.

Proto za situace, kdy nebylo zpochybněno tvrzení o účasti na protirežimních aktivitách stěžovatele v Bělorusku, lze jen stěží vyloučit aplikaci § 91 zákona o azylu; konkrétní podoba vlády, jíž jsou občané Běloruska podrobeni, nutí soud k tomu, aby velmi pečlivě vážil, zda žadatele o azyl vystaví riziku pronásledování, nebo se bude spoléhat na to, že se mu po návratu do země nic nestane.

Správní orgán ani soud prvního stupně se o to, zda jsou či nikoli naplněny důvody, zakládající překážku vycestování, příliš nezajímaly. Okolnosti, stanovené jako překážky vycestování podle uvedeného ustanovení, nejsou totožné s důvody pro udělení azylu podle § 12 a je proto nutné, aby se jimi správní orgán i soud samostatně zabývaly. V odůvodnění rozhodnutí, jímž se stanoví, že se na určitou osobu nevztahují překážky vycestování ve smyslu ust. § 91 zákona o azylu, je třeba samostatně posoudit skutková zjištění o situaci v zemi původu žadatele o azyl ve vztahu k okolnostem, stanoveným jako překážky vycestování a nestačí odvolání se na vyhodnocení situace ve vztahu k podmínkám pro udělení azylu. Proto za situace, kdy stěžovatelova věrohodnost nebyla zpochybněna, nebyla důkazy zpochybněna ani jeho politická aktivita, přičemž za zpochybnění nelze považovat informaci o tom, že si běloruští žadatelé obvykle s sebou přivážejí řadu důkazů a svědectví, a při znalosti situace, jaká v Bělorusku panuje, je třeba považovat podmínky pro překážku vycestování za splněné, nevychází-li v dalším řízení najevo něco jiného.

Zatímco jedním z důvodů pro udělení azylu je podle § 12 pronásledování, resp. důvodná obava z něj, jako překážku vycestování stanoví § 91 odst. 1 skutečnost, že by vycestováním mohlo dojít k ohrožení života nebo svobody. Na věci nic nemění, že jak pronásledování podle § 12, tak ohrožení života podle § 91 má se dít ze stejných důvodů.

Nejvyšší správní soud neshledává dostatečně odůvodněným závěr soudu I. stupně o neexistenci důvodů, že se na stěžovatele nevztahuje překážka vycestování.

Ze shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto postupoval dle ustanovení § 110 odst. 2 s. ř. s. O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodne soud I. stupně podle ustanovení § 110 odst. 2 s. ř. s. O odkladném účinku kasační stížnosti nebylo rozhodováno s ohledem na přednostní vyřízení věci (§ 56, § 120 s. ř. s.).

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 18. října 2005

JUDr. Václav Novotný
předseda senátu